

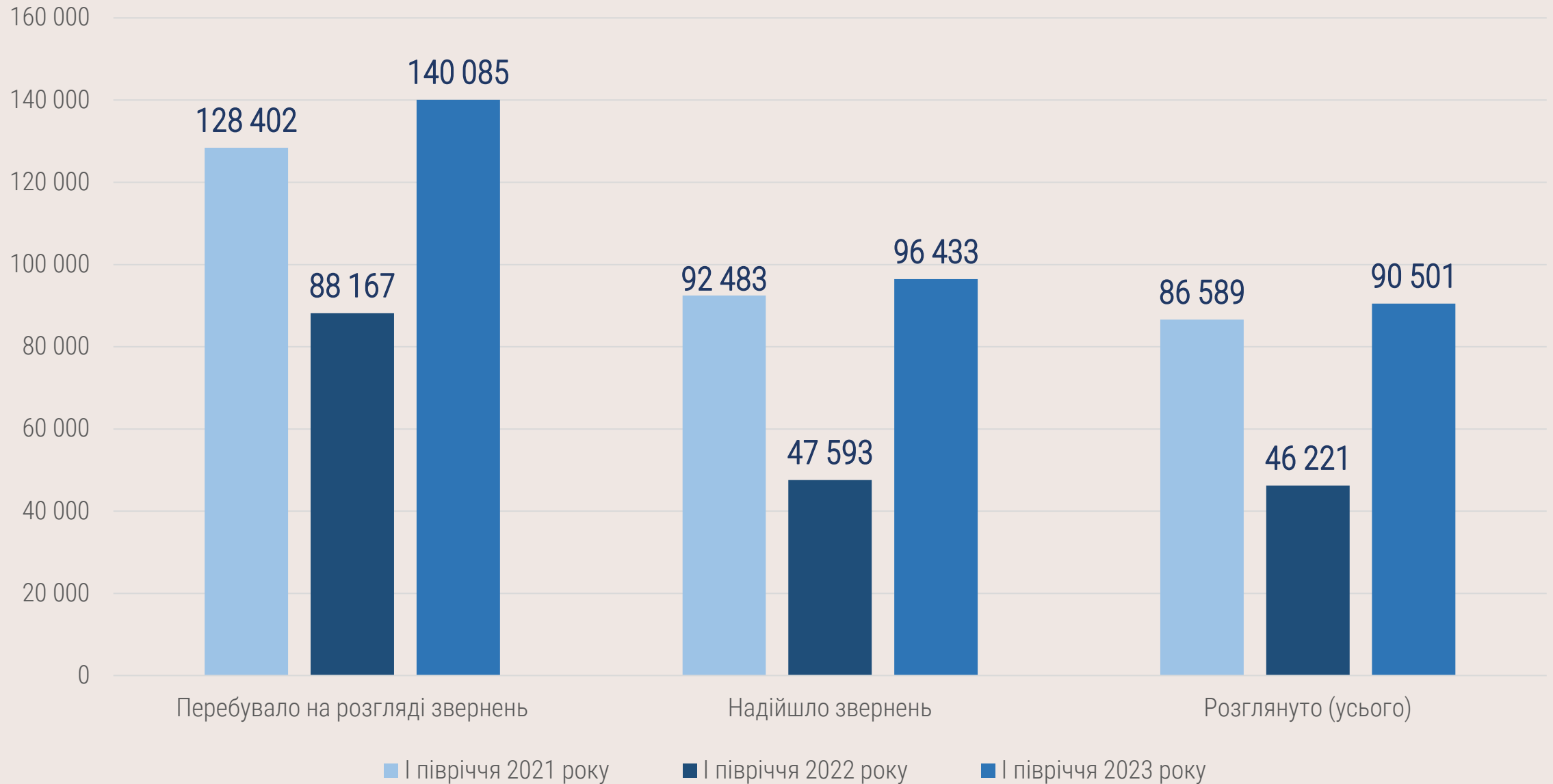
Верховний
Суд

Банкрутство в умовах війни

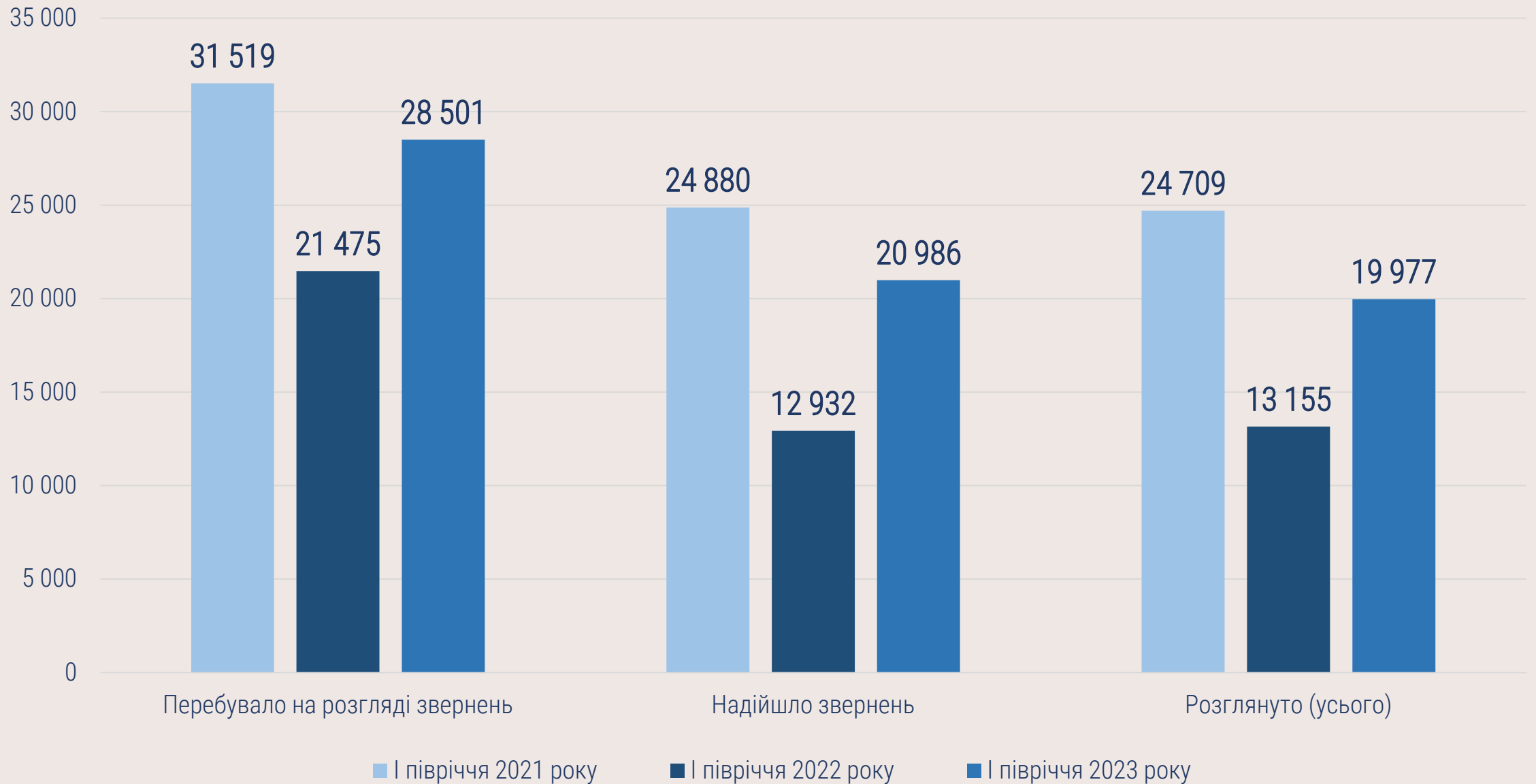
Доповідач: Картере В. І. – суддя судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС

VIII Міжнародний форум із захисту бізнесу, 13.09.2023, м. Київ

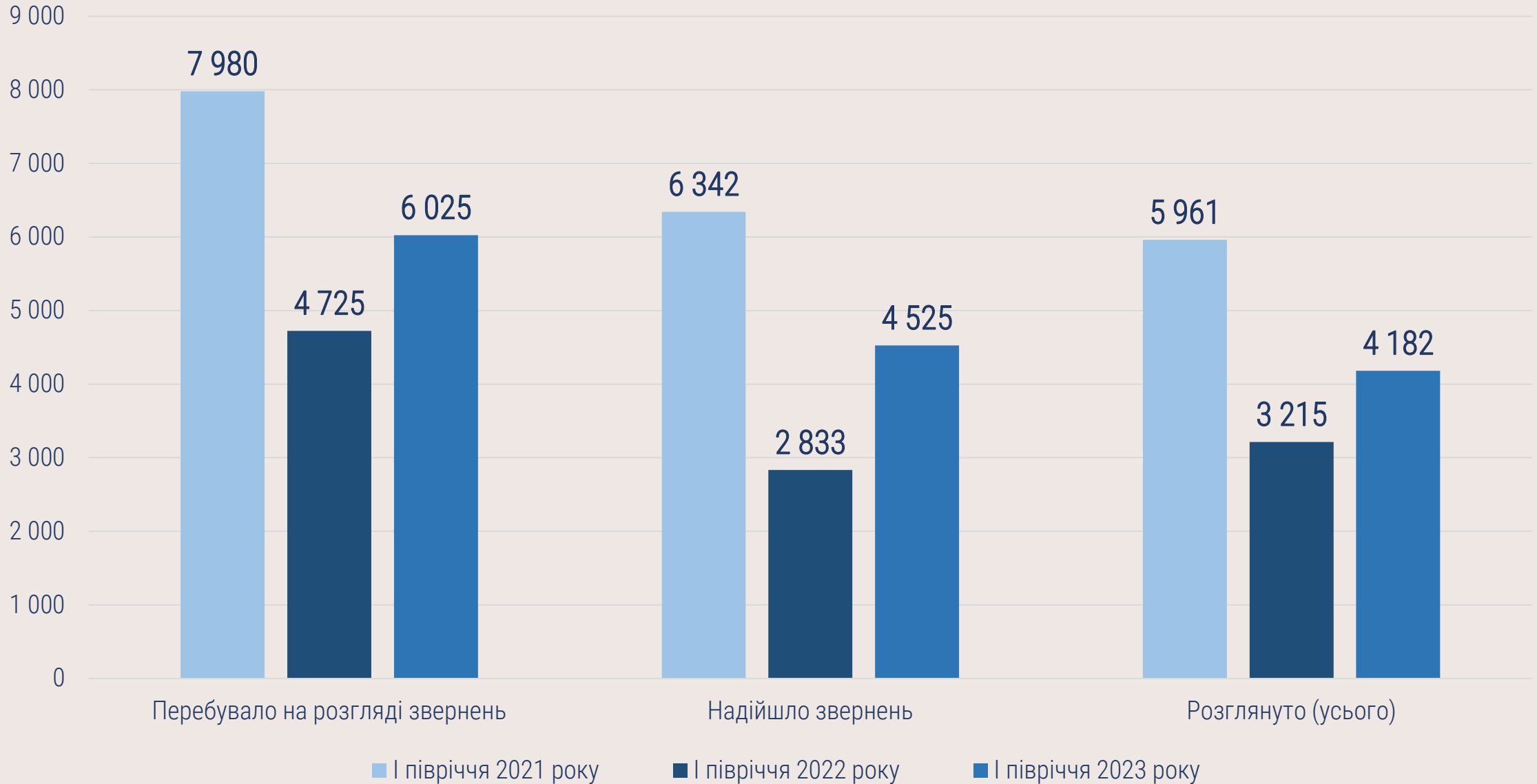
Показники здійснення судочинства місцевими господарськими судами

Показники здійснення судочинства апеляційними господарськими судами

Показники здійснення судочинства Касаційним господарським судом у складі Верховного Суду

Структура вирішених спорів Касаційним господарським судом у складі Верховного Суду

Судова практика КГС ВС у справах про банкрутство

Щодо сплати судового збору за розгляд заяви ліквідатора про покладення субсидіарної відповідальності на особу, винну в доведенні до банкрутства боржника

- Заява ліквідатора про покладення субсидіарної відповідальності на особу, винну в доведенні до банкрутства боржника, розглядається за правилами ГПК України у межах справи про банкрутство в порядку, визначеному статтею 7 КУзПБ, і судовим збором не оплачується, оскільки таку оплату не передбачено Законом України «Про судовий збір».
- Під час оскарження в судах апеляційної та касаційної інстанцій судових рішень, ухвалених за результатом розгляду заяви ліквідатора про покладення субсидіарної відповідальності на особу, винну в доведенні до банкрутства боржника, судовий збір підлягає сплаті як за оскарження ухвали суду і становить 1 розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб відповідно до підпункту 7 пункту 2 частини другої статті 4 Закону України «Про судовий збір» незалежно від того, яке судове рішення ухвалив суд першої інстанції: ухвалу чи рішення.

(Див. постанову КГС ВС від 20.10.2022 у справі № 911/3554/17(911/401/21))

Щодо визначення кола суб'єктів солідарної відповідальності за правилами ч. 6 ст. 34 КУзПБ у разі зміни керівництва боржника

Якщо обставини загрози неплатоспроможності юридичної особи тривали певний час (більше одного місяця), протягом цього часу керівника боржника було замінено на іншого або ці заміни відбувалися неодноразово, а повноваження кожного із призначених керівників юридичної особи, що весь цей час перебувала в стані загрози неплатоспроможності, тривали більше одного місяця і жоден з них, після спливу, зокрема місяця перебування на посаді керівника юридичної особи, не подав до суду заяви боржника про банкрутство, то це є підставою для встановлення судом відповідного порушення положень абзацу першого частини шостої статті 34 КУзПБ щодо кожного з відповідних керівників як передумови для покладення солідарної відповідальності.

(Див. постанову Верховного Суду від 04.07.2023 у справі № 911/293/21 (911/682/22))

Щодо визначення порядку дій господарського суду під час розгляду заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство різних кредиторів до одного й того самого боржника, поданих до різних господарських судів за правилами територіальної підсудності у зв'язку зі зміною місцезнаходження боржника

- У випадку звернення ініціюючих кредиторів до різних господарських судів із заявами про відкриття провадження у справі про банкрутство має розглядатися заява, яка була календарно першою подана до суду (безпосередньо або через пошту чи інші засоби зв'язку), господарським судом за місцезнаходженням боржника, визначеним на підставі відомостей, наведених у ЄДР на день подання першої заяви.
- Зміна боржником зареєстрованого місцезнаходження після подання кредитором заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) не впливає на зміну територіальної підсудності господарського суду.
- У разі підтвердження правомірності відкриття однієї справи про банкрутство боржника інша справа про банкрутство того самого боржника закривається на підставі п. 3 ч. 1 ст. 90 КУзПБ (в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин (у провадженні господарського суду є справа про банкрутство того самого боржника)), про що суд постановляє відповідну ухвалу.

(Див. постанову судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС від 26.04.2023 у справі № 904/2154/22)

Застосування статті 204 ЦК України у поєднанні з положеннями КУзПБ при розгляді заяви з кредиторськими вимогами за борговою розпискою та визнання кредиторських **ВИМОГ**

Суть справи

До суду від ОСОБА_2 у справі про неплатоспроможність фізичної ОСОБИ_4 надійшла заява про визнання грошових вимог до боржника в розмірі 5 000 000,00 грн, що виникли на підставі договору позики (безвідсоткової) та відповідної розписки про отримання боржником цієї позики.

Суди попередніх інстанцій **відмовили у задоволенні заяви**.

Суди виходили з того, що вимога кредитора ОСОБА_2 **має ознаки фіктивності**, оскільки сума його доходу за останні 10 років згідно з відомостями податкової декларації становила 788 498,00 грн. Належних і достатніх документальних доказів щодо інших джерел походження позичених боржникові коштів заявник не надав.

Постановою судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС судові рішення залишено без змін.

Висновки судової палати КГС ВС:

- Задля унеможливлення загрози визнання господарським судом фіктивної кредиторської заборгованості до боржника на кредитора – фізичну особу як заявника грошових вимог на підставі боргової розписки, покладається обов'язок підвищеного стандарту доказування у разі виникнення вмотивованих сумнівів сторін у справі про неплатоспроможність фізичної особи щодо обґрунтованості вимог такого кредитора.
- Визначена приписами статті 204 ЦК України презумпція правомірності укладеного між сторонами правочину не спростовує відповідного обов'язку заявника-кредитора, вимоги якого підтверджені борговою розпискою, надати усі необхідні докази для обґрунтування своїх вимог.
- Не досліджуючи дійсності відповідного правочину, що виходить за межі предмета розгляду заяви кредитора з грошовими вимогами до боржника, господарський суд у справі про неплатоспроможність фізичної особи, вирішуючи питання про належне документальне підтвердження кредиторських вимог за борговою розпискою, може надати правову оцінку реальності (дійсності) таких зобов'язань на підставі інших доказів, що підтверджують/спростовують фінансову спроможність цього кредитора щодо надання відповідної позики.

(Див. постанову судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС від 01.03.2023 у справі № 902/221/22)

Щодо підсудності розгляду скарг на рішення, дію або бездіяльність осіб, які здійснюють примусове виконання рішення, ухваленого за результатами розгляду майнового спору, до відкриття провадження у справі про банкрутство

- Вирішуючи питання, пов'язані з оскарженням рішення, дії або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця щодо примусового виконання (звернення стягнення на кошти та інше майно) за рішеннями у справах (правовідносинах), стороною яких є боржник у справі про банкрутство, які були вирішені поза межами справи про банкрутство до введення в дію КУзПБ або з інших причин, господарським судам слід урахувати у системному взаємозв'язку статті 339, 340 ГПК України та статтю 7 КУзПБ, керуючись пріоритетом приписів спеціального закону – КУзПБ, а також закріпленими у цьому законі принципами концентрації всіх спорів, стороною яких є боржник, у межах справи про банкрутство та судового контролю у відносинах банкрутства (неплатоспроможності).
- Системне тлумачення пункту 8 частини першої статті 20 ГПК України, статті 7 КУзПБ приводить до висновку, що у межах справи про банкрутство підлягають вирішенню питання судового контролю у виконавчих провадженнях за рішеннями стосовно боржника, виконання яких є можливим шляхом звернення стягнення на кошти чи інше його майно, незалежно від процесуальної форми звернення (скарга, заява, позов) заінтересованої особи щодо здійснення такого контролю.
- Повноваження господарського суду, в провадженні якого перебуває справа про банкрутство, щодо здійснення відповідного судового контролю поширюються і на правовідносини з примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) у виконавчому провадженні, що передбачає звернення стягнення на майно боржника або може вплинути іншим чином на майнові активи боржника, і такий контроль має здійснюватися з моменту відкриття виконавчого провадження та до його завершення чи закриття провадження у справі про банкрутство боржника.

(Див. постанову судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС від 13.04.2023 у справі № 910/21981/16)

НАЯВНІСТЬ/ВІДСУТНІСТЬ ПІДСТАВ ДЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ОРГАНУ ДПС ВІД СПЛАТИ СУДОВОГО ЗБОРУ

Суть спору

У межах справи про банкрутство Головне управління Державної податкової служби у місті Києві як відокремлений підрозділ Державної податкової служби України подало заяву про визнання кредитором боржника у розмірі 683465,03 грн.

Ухвалою господарського суду повернуто ГУ ДПС у м. Києві заяву про визнання кредитором у зв'язку з тим, що воно не усунуло недолік, шляхом подання доказів сплати судового збору в установленому порядку та розмірі.

Постановою Північного апеляційного господарського суду ухвалу суду першої інстанції скасовано, справу повернуто до зазначеного суду для подальшого розгляду заяви ГУ ДПС у м. Києві про визнання кредиторських вимог.

Постанова мотивована тим, що положення п. 27 ч. 1 ст. 5 Закону України "Про судовий збір" передбачають звільнення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальних органів від сплати судового збору в частині стягнення сум податкового боргу, заборгованості зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Звернення з кредиторськими вимогами до боржника є елементом адміністрування з питань податкового боргу, яке спрямоване на стягнення заборгованості, тому норма п. 27 ч. 1 ст. 5 Закону України "Про судовий збір" поширюється на спірні правовідносини, зокрема на провадження у справах з процедур банкрутства.

Суд апеляційної інстанції зазначив, що заявник – ГУ ДПС у м. Києві звільнене від сплати судового збору, оскільки звернення контролюючого органу до господарського суду із грошовими вимогами до боржника має на меті здійснення заходів щодо забезпечення погашення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а заходи стягнення сум податкового боргу та заборгованості зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування не можуть обмежуватися позовним провадженням в межах адміністративного судочинства, а й поширюють свою дію на процедуру банкрутства.

Ухвалою КГС ВС від 25.05.2023 справу № 910/8316/20 передано на розгляд судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС

ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВИМОГИ ПРО СУБСИДІАРНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО

Суть спору

У межах справи про банкрутство ліквідатор боржника подав заяву, з урахуванням поданої заяви про уточнення позовних вимоги, про стягнення на користь боржника з його керівника та власника солідарно 1 674 882,61 грн загальної заборгованості боржника перед кредиторами й арбітражним керуючим за виконання ним повноважень розпорядника майна та ліквідатора у цій справі, а також покладення на відповідачів субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника за правилами статті 61 КУзПБ через відсутність у боржника активів і формування ліквідаційної маси для погашення як вимог кредиторів, так і заборгованості перед арбітражним керуючим.

Суди попередніх інстанцій відмовили у задоволенні позову.

Судові рішення мотивовані відсутністю підстав для задоволення вимог про покладення субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника перед його кредиторами у цій справі через передчасність цих вимог та відповідної заяви ліквідатора боржника, незважаючи на підтвердження винної протиправної поведінки відповідачів у доведенні боржника до банкрутства. У цій справі не завершено процедури формування ліквідаційної маси боржника внаслідок триваючих у межах цієї справи про банкрутство судових проваджень за вимогами ліквідатора боржника щодо стягнення коштів з фізичних осіб на користь боржника, а розмір субсидіарної відповідальності визначається на момент звернення з відповідними вимогами як різниця між сумою вимог кредиторів і остаточно сформованою ліквідаційною масою.

Ухвалою КГС ВС від 22.08.2023 справу № 906/1155/20 (906/1113/21) передано на розгляд судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС

Верховний
Суд

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!